

Søknad om status som omstillingskommune

Innhold

1. Søknad	2
2. Bakgrunn for søknaden	3
3. Ringvirkninger av nedleggelse av Andøya flystasjon.....	3
4. Organisering av arbeidet	5
5. Ungdomssatsing	5
6. Strategi for omstillingsarbeidet.....	5
7. Andøys muligheter og utfordringer	6
8. Presentasjon av Andøy kommune.....	6
9. Kommunal økonomi	7

Vedlegg: Situasjons- og konsekvensanalyse ved Nordland fylkeskommune
 Strategisk utviklingsanalyse ved Essensi AS
 Kommunestyrevedtak 24/2017
 Formannskapsvedtak 1/2017

1. Søknad

Andøy kommune søker med dette om status som omstillingskommune og midler til utvikling av nye arbeidsplasser som en konsekvens av at Stortinget har vedtatt nedleggelse av Andøy flystasjon.

I følge beregninger gjort av Nordland fylkeskommune er konsekvensene ved en nedleggelse av Andøya flystasjon beregnet til 339 sysselsatte. Dette inkluderer direkte og indirekte virkninger, og utgjør et bortfall av 16,47 % av den totale sysselsettingen sammenlignet med tall for fjerde kvartal 2015. Denne beregningen er gjort med basis i at alle de berørte sysselsatte flytter ut av kommunen, da det forutsettes at alle sysselsatte på flystasjonen flytter med til ny base på Evenes, samt at de indirekte berørte også flytter. Denne forutsetningen er i tråd med stortingets vedtak.

Nedgangen i befolkningen er med samme forutsetninger beregnet til å utgjøre 677 personer 10 år etter nedleggelsen. Sammenlignet med folketallet i 2016, vil dette utgjøre en nedgang på om lag 14 %. Spesielt negativt for Andøy kommune vil den store nedgangen i aldersgruppene 0-15 år og 20-66 år være.

Andøy kommune har tidligere gjennomført flere omstillinger i forbindelse med nedleggelser av forsvarsarbeidsplasser, og i den forbindelse mottatt omstillingsmidler.

Tidligere omstillinger i Andøy hadde verken det omfang eller de utfordringer som Andøy kommune nå står overfor. Det forventes at arbeidet med omstilling vil være vesentlig mer omfattende og at kostnadene vil være betydelig høyere enn ved tidligere omstillingsprosesser.

Andøy kommune vil igangsette en omstillingsprosess med varighet over seks år. I denne perioden vil behovet for omstillingsmidler være 150 millioner NOK. Midlene benyttes til å skape nye og varige arbeidsplasser innenfor de strategisk valgte områdene Andøy kommune i samarbeid med næringslivet har valgt, øke kommunens attraktivitet som bo- og etableringssted og drift av omstillingsarbeidet.

Med denne bakgrunn søker Andøy kommune om en offentlig omstillingsbevilgning på 150 mill. NOK over en periode på 6 år - fra 2017/18 - 2024. Av bruttosummen på 150 mill. NOK forventes det at det benyttes en 90/10 modell i samsvar med tidligere omstillinger i Forsvaret.

Det er utarbeidet en strategisk utviklingsanalyse som danner grunnlaget for gjennomføring av omstillingsarbeidet. Dette dokumentet ble godkjent i kommunestyret 3. april 2017 og er vedlagt søknaden. Handlingsplan vil bli utarbeidet i løpet av våren og rullert fortløpende hvert år i omstillingsperioden.

Andøy 3 april 2017

Jonna H. Solsvik
Ordfører

Torfinn Bø
fung. Rådmann

2. Bakgrunn for søknaden

I forbindelse med Stortingets behandling av Langtidsplanen for forsvarssektoren (Prop. 151 S (2015-2016)), ble det 15. november 2016 vedtatt at Andøya flystasjon skal legges ned når nye overvåkningsfly er fasett inn på Evenes i 2023.

Andøy kommune ligger i Vesterålen og er den nordligste kommunen i Nordland fylke. Per 01.01.2017 var det bosatt 4908 innbyggere i Andøy, hvorav administrasjonssenteret Andenes hadde omkring 2700 innbyggere.

Andøya flystasjon og Andøya lufthavn ligger på Andenes. Andøya flystasjon er en militær flystasjon, som stasjonerer Forsvarets P-3 Orionfly. Disse flyene bidrar til å hevde norsk suverenitet i nordområdene, gjennom å kontrollere fiskeressursene og gjennomføre ubåtsøk (Forsvaret 2016). Det militære området utgjør et areal på ca. 12 000 daa, inkludert infrastruktur og areal som brukes av den sivile lufthavnen. Det meste av arealet eies av Forsvaret.

De sysselsatte på Andøya flystasjon fordeler seg på avdelingene 133 Luftving, FLO, Forsvarsbygg, Cyberforsvaret og E-tjenesten. Stortingets vedtak vil medføre en reduksjon av 272 sysselsatte ved Andøya flystasjon.

Andøy kommune har historisk sett opplevd jevn befolkningsnedgang. Siden 1970-tallet har befolkningen blitt redusert fra ca. 8000 innbyggere til dagens nivå på 4908, hvilket tilsvarer en nedgang på om lag 40 %. Siden 2008 har Andøysamfunnet vært preget av stadig færre barn og unge, samt økning i antall eldre. Per fjerde kvartal 2015 var det 2058 registrerte sysselsatte i Andøy kommune. Kommunal og statlig tjenesteyting utgjør den største næringen i kommunen med 49 % av de sysselsatte.

3. Ringvirkninger av nedleggelse av Andøya flystasjon

Andøy kommune hadde 4908 innbyggere pr 01.01.17. Innbyggertallet er redusert med nesten 40% siden 1979 da kommunen hadde rundt 8000 innbyggere.

Utviklingen siste 20 år (tall fra SSB pr. 01.01):

1997	2003	2007	2009	2011	2013	2015	2016	2017
5968	5477	5152	5034	5033	5024	4991	4980	4908

Endringer i forsvarets virksomhet på Andøya er hovedforklaringen på den omfattende nedgangen i folketallet i Andøy. Omstillinger i Forsvaret har gitt tap av 230 arbeidsplasser ved Andøya flystasjon i perioden 1990-2006. I tillegg er 300 soldater fjernet fra flystasjonen. Indirekte konsekvenser av omstillingen er en reduksjon av arbeidsplasser i næringslivet på ca. 350. I samme periode gikk innbyggertallet ned fra 7400 til 5200.

Det som er spesielt i tilfellet med nedleggelse av Andøya flystasjon, er at *Forsvaret her forutsetter at berørte sysselsatte følger med fra Andøy til Evenes*. Det gjør det ekstra utfordrende i og med at omstillingsarbeidet også må øke tilflyttingen til kommunen i tillegg til å skape arbeidsplasser. Regionen har lav arbeidsmarkedsintegrasjon i og med at det ikke finnes

potensielle arbeidsplasser i pendleravstand til kommunen. Dette kan medføre at en større andel av de som blir arbeidsledige velger å flytte.

Grunnet begrenset tilgang på bakgrunnstall for lokale innkjøp, må det tas forbehold om at de indirekte sysselsettingskonsekvensene sannsynligvis vil være større. Det har blitt påpekt av lokale at flystasjonen har sentrale rammeavtaler, hvor utlevering skjer via lokale bedrifter. Registrering av kjøp skjer da hos hovedkontorer, og vil således ikke være en del av tallgrunnlaget for flystasjonens lokale innkjøp. Da vi ikke har fått tilgang til dokumentasjon, er det vanskelig å si hvor stor tilleggseffekt dette vil ha, men en eventuell effekt vil forsterke den negative sysselsettingsvirkningen.

Den totale sysselsettingseffekten gir da et bortfall av 339 sysselsatte i Andøy kommune. Dette utgjør 16,47% sammenlignet med antall sysselsatte i kommunen i 2016.

Sysselsettingsvirkninger ved bortfall av 272 ansatte ved Andøya flystasjon med flytting som konsekvens. (Kilde: PANDA/Omstillingsmodulen).

Andøya flystasjon	Ved -272 ansatte
Ringvirkning – produksjon	-23
Ringvirkning – konsum	-44
Direkte virkninger	-272
Sum sysselsettingsvirkning	-339
Andel sysselsatte som faller bort	-16,47 %

I tabellen nedenfor er befolkningsveksten i Andøy kommune delt opp i seks aldersklasser, etter funksjonell alder i et livssyklusperspektiv. Andøy kommune har opplevd sterk årlig negativ vekst i de to yngste aldersgruppene, med en nedgang på hele 21 prosent i andel 6-15-åringene. Tabellen viser at nasjonalt er det vekst i alle aldersgrupper i perioden 2008-2017. Nordland fylke følger til en viss grad den nasjonale utviklingstrenden i de tre eldste aldersgruppene, sett bort i fra at det nasjonalt er en større vekst i aldersgruppen 20-66 år. For de tre yngste gruppene derimot, er det nedgang i Nordland og den største nedgangen finnes i aldersgruppen 6-15 år.

Gjennomsnittlige befolkningsendringer i aldersgrupper per 1 januar 2008-2017 (Kilde: SSB/PANDA):

	Andøy		Nordland		Norge	
	Vekst 2008-2017	Årlig vekst 2008-2017	Vekst 2008-2017	Årlig vekst 2008-2017	Vekst 2008-2017	Årlig vekst 2008-2017
0-5 år	-17,15 %	-2,02 %	-3,20 %	-0,36 %	4,44 %	0,49 %
6-15 år	-21,09 %	-2,57 %	-11,76 %	-1,38 %	2,21 %	0,24 %
16-19 år	2,27 %	0,35 %	-3,44 %	-0,38 %	4,16 %	0,46 %
20-66 år	-3,64 %	-0,41 %	3,85 %	0,42 %	11,35 %	1,20 %
67-79 år	23,17 %	2,40 %	31,44 %	3,09 %	37,93 %	3,65 %
80 år +	-5,15 %	-0,57 %	1,01 %	0,11 %	1,09 %	0,12 %

Nedleggelsen av flystasjonen vil føre til en stor nedgang i antall barn og unge, forutsatt at de som blir ledige flytter. Endringen i befolknings sammensetningen vil over tid føre til færre sysselsatte

i kommunal sektor. Færre barn og unge, vil føre til mindre etterspørsel etter lærere i barnehager og skoler. I tillegg vil økningen i antall eldre føre til større behov for pleie- og omsorgstjenester. Disse effektene har ikke vært mulig å kvantifisere basert på vårt datagrunnlag, men anslås å kunne medføre større kommunale utfordringer.

4. Organisering av arbeidet

Proessen mot omstillingssøknad, som inkluderer en strategisk utviklingsanalyse, er organisert med et utvidet formannskap som midlertidig omstillingsstyre. Dette interimstyret har representanter fra alle politiske partier i Andøy kommune. Arbeidet i søknadsprosessen har fra kommunens side vært koordinert av nærings sjef, i samarbeid med Nordland fylkeskommune. Samarbeid med Nordland fylkeskommune, Innovasjon Norge og NAV lokalt har vært meget bra og vil være avgjørende i den videre prosessen.

Ved igangsetting av selve omstillingsarbeidet vil det velges et programstyre der både kompetanse i forhold til valgt strategi og forankring i kommunen er ivaretatt. Nærings sjef vil være programleder og programmet skal organiseres gjennom kommunal administrasjon ved å styrke egen organisasjon. Dette valget er gjort med bakgrunn i å utvikle og beholde kompetansen i kommunen etter endt omstillingsperiode.

5. Ungdomssatsing

Andøy kommunes ungdomsråd har vært inkludert i arbeidet ved at de har deltatt i utarbeidelse av strategiske satsingsområder. De skal involveres i utarbeidelse av handlingsplan og har også fått i oppgave å bestemme navnet på et eventuelt omstillingsprogram. Ungdom er definert som en viktig målgruppe innenfor bostedattraktivitet og vil være en del av det videre omstillingsarbeidet.

6. Strategi for omstillingsarbeidet

Et omfattende strategiarbeid med stor medvirkning fra næringsliv lokalt og lokale næringslivseiere bosatt utenfor kommunen har vært gjennomført, og følgende målsettinger er prioritert på lang sikt:

Utvikling av nye arbeidsplasser - både i eksisterende bedrifter og gjennom nyetableringer innenfor:

- Primærnæringer og havbruk
- Reiseliv og opplevelser
- Teknologi og kompetanse

Samfunnsutvikling

- Skape samfunnsmessig vekst og utvikling gjennom attraktive bosted og miljø for barn og ungdom
- Attraktiv etableringssted

Nyskaping, kompetanse, samarbeid og bærekraft er gjennomgående for alle områdene.

7. Andøys muligheter og utfordringer

De største mulighetene for realisering av vekst i kommunen er beliggenhet og naturgitte ressurser som gir et stort potensiale innen utvikling av reiseliv og opplevelser, samt utviklingsmuligheter innenfor fiskeri og sjømat. Andøya Space Center (ASC) med datterselskapene Andøya Test Center (ATC) og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM) representerer et unikt kompetansemiljø i nasjonal sammenheng og vil med dette potensiale innenfor teknologi og kompetanse derfor være en naturlig del av utviklingsarbeidet.

De største utfordringene for vekst i kommunen synes å være:

- Befolkningsutviklingen generelt - med færre unge og en aldrende befolkning
- Fiskekvoter som selges ut av kommunen, og høy etablerings terskel for unge fiskere
- Mangel på høyere utdanningstilbud og lærlingeplasser, overføring av realkompetanse
- Manglende utviklingsmiljø og felles arenaer for utveksling av erfaringer og kompetanse
- Kompetanse, planverk, støtte og veiledning i kommunal administrasjon
- Tilgang på lokal risikokapital

8. Presentasjon av Andøy kommune

Andøy kommune ligger i Vesterålen og er den nordligste kommunen i Nordland fylke. Kommunen har et areal på 656 km² og består av øya Andøya, samt deler av Hinnøya. Kommunen grenser i sør mot Sortland på Hinnøya. Videre har Andøy grenser mot Øksnes i Gavlfjorden i sørvest og mot Harstad og Torsken i Troms i Andfjorden i øst. Andenes er kommunesenteret. Andøya flystasjon, som er vedtatt nedlagt, ligger på Andenes i tilknytning til Andøya lufthavn. Andre større tettsteder er Bleik, Dverberg, Åse og Risøyhamn.

Andøya flystasjon er en militær flystasjon, som stasjonerer Forsvarets P-3 Orionfly. Disse flyene bidrar til å hevde norsk suverenitet i nordområdene, gjennom å kontrollere fiskeressursene og gjennomføre ubåtsøk (Forsvaret 2016). Det militære området utgjør et areal på ca. 12 000 daa, inkludert infrastruktur og areal som brukes av den sivile lufthavnen. Det meste av arealet eies av Forsvaret.

Kommunen har fergefri (bruforbindelse) veiforbindelse både til fastlandet og de øvrige øyene i Vesterålen. Sommertid er det fergeforbindelse fra Andenes til Gryllefjord på Senja i Troms. Flyplassen trafikkeres av Widerøe hele året. I tillegg har Norwegian direkterute til Oslo i sommermånedene. Fylkesvei 82 går fra Sortland til Andenes langs østsiden av Andøya. Fylkesveien langs vestsiden av øya har status som *Nasjonalt turistveg Andøya* (58 km).

Andenes havn er en fiskerihavn med stor aktivitet, med anløp av både store og små fartøy. Havnen er også utgangspunkt for turisme, primært i sommersesongen, men de siste årene også om vinteren.

Kommunen har to kommunale barne- og ungdomsskoler, en på Andenes og en i Risøyhamn. I tillegg finnes det to private montessoriskoler (barneskoler). Kommunen har full barnehagedekning, med 7 kommunale barnehager og 2 private. Andøy har også videregående skole med blant annet landslinje VG3 Romteknologi.

Andøy har et rikt kultur- og fritidstilbud i hele kommunen. Innbyggerne kan velge blant et mangfold av ulike aktiviteter. Alt fra kommunale tilbud til lokale velforeninger og aktive idrettslag. Det er over flere år gjort store løft både når det gjelder idretts- og nærmiljøanlegg.

Andøy kommune ser kultur som et viktig element i omstillingsarbeidet. Både for å sikre en god livskvalitet for folk flest og for å opprettholde bosetningen.

Kommunen er arena for flere store arrangementer som tiltrekker seg mange besøkende langt utenfor kommunens grenser. Det er stor arrangørkraft i kommunen, særlig blant ungdom. Vi kan nevne Rock mot Rus som er en årlig rusfri rockefestival og arrangeres i år for 35. gang. Hvert år settes det opp juleteater i regi av Teaterklubb 81, nordlyset har sin egen festival "Nordlyst", og kommunen har også være vertskap for NM i stående fuglehund i 25 år.

Kommunen har med sin fantastiske natur et godt utgangspunkt for et aktivt friluftsliv. Her er gode muligheter for fysisk aktivitet og naturopplevelser for alle aldersgrupper. Det er tilrettelagt turløyper som er i bruk både sommer og vinter. Også i tilknytning til "Ti på topp" og "Telltur".

9. Kommunal økonomi

Andøy kommune har et netto driftsbudsjett på ca. 300 mill kr. Fra 2009 - 2012 var Andøy kommune i Robek-registeret, etter et akkumulert underskudd i 2007-2009 på 26,6 mill kr.

Utvikling i netto driftsresultat siste 5 år:

2012	2013	2014	2015	2016
0,4%	0,3%	-0,5%	3,0%	3,66%

I perioden 2012 - 2015 økte driftsinntektene med 7%, mens driftsutgiftene økte med 3,3%. I regnskapet for 2016 var ordinær drift (tjenester, stab/støtte) for første gang på mange år i balanse (ikke merforbruk).

Selv om resultatet i 2015 og 2016 var bedre enn tidligere år, er kommunens økonomi fortsatt krevende. Kommunen står foran store investeringer (skole, sykehjem, omsorgsboliger) i årene framover. Konsekvensene ved en nedleggelse av Andøya flystasjon er beregnet å utgjøre 340 færre sysselsatte og reduksjon i antall innbyggere med 677 personer innen 10 år etter nedleggelsen. Konsekvensen for kommuneøkonomien vil bli at kommunen får 40,4 mill (2017-kroner) mindre i frie inntekter (skatt/rammetilskudd), som vil forsterke de negative

konsekvensene. En inntektsreduksjon i denne størrelsesorden vil kreve omfattende reduksjoner i kommunale tjenester og gi store utfordringer med å klare å opprettholde et forsvarlig tjenestetilbud.

Reduksjonen på ca 70 innbyggere fra 2015 til 2016 gir en konkret reduksjon i skatt/ramme for Andøy kommune på 3,5 mill kr. Usikkerheten om Andøya flystasjons framtid i fjor antas å være hovedgrunnen til at innbyggertallet gikk merkbart ned i 2016, etter at det har holdt seg relativt stabilt siden 2009. Det ble registrert uvanlig mange flyttemeldinger fra skolene 2. halvår 2016.

I prosessen med utarbeidelse av strategisk utviklingsanalyse har næringsliv, organisasjoner og ungdom i Andøy vært involvert og arbeidet har vært preget av stort engasjement, samhold og optimisme.